

Kärningröra

(Som ensamrätt motsvarar receptet 4 portioner)

Gravad lax ger denna kalla röra en fin smak och därmed har namnet fått byta, från gubbröra som innehåller matjessill, till kärningröra. Denna laxröra är smakrik och god oavsett tidpunkt på julhelgen som ni förstår.

125 g gravad lax
1 rödlök
2 hårdkokta ägg
1 msk kapris
1 knippe dill
1 knippe gräslök
1 dl majonnäs
2 msk crème fraîche (34%)
salt, svartpeppar
lite kaprisspad

Skala och finhacka löken. Skala och hacka äggen. Hacka kaprisen. Skär den gravade laxen i små tärningar. Finhacka dill och gräslök. Blanda ihop alla ingredienser och smaka av med salt, svartpeppar och kaprisspad. Låt stå i kylskåp ett dygn innan servering.

Recept och foto: Agneta Häggblom Wiklund och Petri Wiklund

Klementinkyckling, portioner

4

Denna kycklinggryta med juliga smaker kanske inte platsar på det traditionella julbordet. Men mellan lilla jul och julhelgen är det många middagar som lagas och där passar denna enkla kycklingrätt bra in. Smaken av klementin och kardemumma finns i bakgrunden utan att ta över men ger kycklinggrytan dess mustiga karaktär och ryggrad.

Fyllig, värmande och rasande god! Och med de härliga kontrasterna sött (plommon) och salt (jordnötterna) klättrar denna gryta till ytterligare höjder!

500 g kycklingfilé
olja/smör att steka i

1 gul lök
2 vitlöksklyftor
15 torkade plommon, ekologiska
knappt $\frac{3}{4}$ dl klementinjuice (juice av 2 små klementiner)
1 $\frac{1}{2}$ msk kycklingfond
1 krm malen kardemumma
2 $\frac{1}{2}$ dl vispgrädde
svartpeppar, salt

Topping:

1 dl saltade och rostade jordnötter

Skär kycklingfiléerna i mindre bitar. Skala lök och vitlök. Grovhacka löken och finhacka vitlöksklyftorna. Halvera de torkade plommonen.

Stek kycklingen i smör/olja och tillsätt lök och vitlök och låt fräsa tills löken är mjuk. Tillsätt klementinjuicen, fonden och grädden. Krydda med kardemumma och peppar och låt småkoka ihop några minuter. Smaka av med salt. Servera gärna med fullkornscouscous och strö över jordnötter.

Recept och foto: Agneta Häggblom Wiklund och Petri Wiklund

Rocky road kladdis

2 ägg
3 dl socker
1 $\frac{1}{2}$ dl mjöl
4 msk kakao
 $\frac{1}{2}$ tsk bakpulver
1 $\frac{1}{2}$ tsk vaniljsocker
en nypa salt
100 g smält smör
5–10 Dumlekarameller

Glasyr:

1 dl grädde
200 g mörk choklad
1 msk honung
1 $\frac{1}{2}$ –2 dl salta jordnötter
minimarshmallows

Vispa ägg och socker vitt och pösigt. Blanda mjöl, kakao, bakpulver, vaniljsocker och salt. Sikta ner blandningen i äggsmeten och rör om ordentligt. Tillsätt det smälta smöret och blanda ihop till en jämn smet.

Tillsätt dumlekaramellerna och rör ner dem. Slå smeten antingen i en smord och bröad pajform eller i en liten (20×25 cm) bakplåtspappersklädd form. Grädda i ca 20–25 minuter i 200 grader i nedre delen av ugnen. Låt kakan svalna.

Häll grädden i en kastrull. Hacka chokladen och tillsätt chokladen och honungen i kastrullen. Värm försiktigt till en jämn glasyr. Strö jordnötter och minimarshmallows över kakan. Häll glasyren över kakan.

Recept och foto: Jessica Piispanen och Martina Uthardt

Luciasmycket

Människan har alltid tillverkat smycken av olika material och form. Ett smycke har oftast ett starkt symbolvärde, det kan vara ett minne av en viktig händelse och kärt för sin ägare eller bara en prydnad som förgyller vardagen. När seden att välja lucia infördes i Svenskfinland väcktes tanken på ett luciasmycke. Det skulle vara stifullt designat, en symbol för den godhet och det ljus som lucia representerar, och föräras henne vid kröningen. På bilden ser vi årets luciasmycke som formgivits av Heli Kauhanen.

Den 13 december varje år kröns Finlands Lucia i domkyrkan vid Senatstorget i Helsingfors.

Inför en fullsatt kyrka och en talrik tv-publik får den folkvalda lucian motta ett för henne specialgjort smycke. En halskedja med ett hängsmycke oftast tillverkat i silver har under årens lopp varit en viktig del av luciafirandet.

Det är en heder och en utmaning för varje konstnär som får uppdraget att skapa årets unika smycke. För lucia blir det ett kärt minne från hennes tid som Finlands Lucia, ett smycke som hon kan använda för eventuella kommande luciaframträdanden eller för privat bruk.

Vem gör smycket?

Under åren har blivande och redan etablerade konstnärer erbjudits att designa luciasmycket och utföra hantverket. Många har varit anställda hos kända juvelerare som Tillander, Lapponia, Kalevala Koru, Westerback och Auran Kultaseppä. Andra har varit enskilda silversmeder och företagare. **Heli Kauhanen** heter konstnären som fått i uppdrag att göra luciasmycke 2014.

Till en början var det luciaarrangörerna, Hufvudstadsbladet och Folkhälsan, som valde konstnären för det viktiga uppdraget. Sedan 1990-talet har smyckekonstnären själv fått utse sin efterföljare. Folkhälsan står numera som arrangör för överenskomna materialkostnader, formgivningen och utförandet är en gåva till lucia.

Bergskristaller, smaragder, topaser, diamanter, glas, korall och pärlor har prytt smyckena. Det första luciasmycket var ett topaskors som skapades av en ung guldsmed, **Pentti Tammer**, vid juvelerare A. Tillander. Smycket bars av **Barbro Reihe** (Wallgren). Hon valdes till Finlands Lucia år 1950 och berättar i en intervju att smycket var vackert men ganska svårburet.

Utställning

I december förra året var luciasmycken utställda i köpcentret Forum i Helsingfors på Folkhälsans utställning "Luciasmycken under sex decennier". Folkhälsan hade kontaktat alla sextiotre lucior och trettiotre av dem hade lånat ut sina smycken. Många minnen väcktes till liv bland alla de före detta lucior som kommit för att se den unika utställningen. Det var intressant att se hur smyckenas karaktär hade ändrats under årens gång. Från det första tunga topaskorsset blev formen så småningom lättare och sirligare och senare var det inte mera kors som gällde.

Kerstin Klingberg (Hindström), lucia 1952, berättar i ett pressmeddelande att hennes smycke också var ett kors och att

hon lussade i cirka tio år efter att ha varit Finlands Lucia, och att hon då använde luciasmycket.

Astrid Carlström (From) konstaterar att då hon var lucia 1959 var smycket inte längre ett kors. Det var lätt och stiligt men kedjan var för kort och måste förlängas med tre säkerhetsnålar under kragen för att det skulle komma tillräckligt långt ner.

Gjort för att bäras i ljus

Så som allting annat har också luciasmyckets utformning förändrats i takt med modet. Bland annat har tunga ädelstenar ersatts av annat material.

I samlingen på utställningen fanns till exempel ett smycke av mammutben och ebenholts. Många designer har bland annat hämtat sin inspiration från legenden om Lucia. **Juhani Salonen**, en ung smyckedesigner, numera bosatt i Tammerfors skapade luciasmycket år 2013.

Han berättar i en intervju att han utgick från ljuset, det vill säga en brinnande låga, när han började utformningen. Efter en del funderingar och skissande kom han fram till att det var onödigt att ens försöka återge det i ett smycke. Det skulle ändå aldrig lyckas.

I stället fokuserade han på den miljö som smycket skulle användas i och strävade efter att skapa något som reflekterade det ljus som omger lucia. Resultatet blev ett stjärnformat smycke med kuperade ytor helt i silver. Smycket bars av lucian **Elin Andersson**.

Jubileumsår

År 1999 var ett jubileumsår. **Melina Renqvist** (Candelin) valdes till den femtionde Finlands Lucia. Smycket som gjordes av konstnär **Mia Lindh** föreställer isliljor och snödroppar, materialet var silver, harts och topaser. Smycket är stort och tungt men mot den vita klänningen var det vackert och synligt

på långt håll.

Melina berättar att hon före kröningen fick låna smycket inför fotograferingen av det officiella luciafotografiet. Det visade sig att små justeringar måste göras och smycket förminskas.

Melina kröntes av första Finlands Lucia Barbro Reihe som efter sitt tal lade smycket kring Melinas hals. Efter kröningen är det meningen att lucia skall bära smycket vid alla uppdrag, vilka oftast sträcker sig in i januari följande år. Av alla lucias accessoarer är smycket kanske det viktigaste, säger Melina.

Många före detta lucior brukar i mån av möjlighet övervara de årliga kröningarna och festigheterna och bär då sina egna luciasmycken. Även om många smycken är så utformade att de inte passar att bäras privat finns det tillfällen då de används. Ett sådant tillfälle är den tillställning som med ungefär tre års mellanrum anordnas i något av Folkhälsans utrymmen.

– Då träffas före detta lucior och luciamammor och då bär vi våra smycken, säger Melina. Det är en sak som vi alla har gemensamt även om alla smycken har sin egen historia precis som våra uppdrag. Även om jag inte använder smycket utanför de traditionella luciaträffarna är det för mig personligen ett fint minne av någonting stort jag fått vara med om.

För mera information om Finlands Lucia, om luciasmyckena och själva firandet rekommenderas boken *Lyskraft* med bland annat inslag av **Ann-Mari Häggman** och **Bo Lönnqvist**. Tredje upplagan av boken utkommer den 13 december i år.

Luciainsamling för utsatta familjer

Valet av Finlands Lucia är en del av luciainsamlingen. Ända sedan Folkhälsan och Hufvudstadsbladet startade sitt gemensamma luciaval har man samtidigt samlat in pengar för olika samhälleligt viktiga ändamål. Åren 2014-2016 samlar

luciainsamlingen medel för att stöda utsatta barnfamiljer.

Många familjer löper risk för att bli utmattade och att inte orka med sitt föräldraskap trots att viljan och förmågan till gott föräldraskap finns. Det kan bero på till exempel fattigdom, sjukdom och brist på nära stödjande relationer. De insamlade medlen används för bland annat stödgrupper och familjeläger.

Luciainsamlingen pågår till slutet av januari 2015.

På www.folkhalsan.fi/lucia kan du läsa mer om hur du kan delta i insamlingen.

Text: Christine Grandell

Foto: Folkhälsans arkiv

Luciainsamling för utsatta familjer

Valet av Finlands Lucia är en del av luciainsamlingen. Ända sedan Folkhälsan och Hufvudstadsbladet startade sitt gemensamma luciaval har man samtidigt samlat in pengar för olika samhälleligt viktiga ändamål. Åren 2014-2016 samlar luciainsamlingen medel för att stöda utsatta barnfamiljer.

Många familjer löper risk för att bli utmattade och att inte orka med sitt föräldraskap trots att viljan och förmågan till gott föräldraskap finns. Det kan bero på till exempel fattigdom, sjukdom och brist på nära stödjande relationer. De insamlade medlen används för bland annat stödgrupper och familjeläger.

Luciainsamlingen pågår till slutet av januari 2015.

På www.folkhalsan.fi/lucia kan du läsa mer om hur du kan delta i insamlingen.

